

# Naročajte pri UPZ glasbeno edicijo „MATERINSKI DAN“

je usoda MM res pri srcu in ki jo hočejo z resno in konstruktivno kritiko povesti k novim zmagam.

H koncu se štiri stavke: To, kar sem napisal, je moje osebno mnenje. Tov. Ribičič

ne potrebuje advokatov. Zagovarja ga njegovo delo in njegovi uspehi. Če kdo misli, da s tem člankom zasledujem kake osebne namene, naj mi to dokaže v »Učit. tovarišus«. Hudales Oskar.

## Odlomek o slovenski mladinski literaturi

Založba in publikacije „Mladinske matice“ v Ljubljani

(Konec.)

Dosedanja izkušnja je pokazala, da je težje dobiti večje in obširnejše literarno delo za mladino, kot dobre krajše prispevke za revijalni tisk. To velja predvsem za odraslejši mladini določene realistične strokovne spise v vrednostni umetniški obdelavi. Naši mladinski pisatelji se omejujejo na pripovedna in pravljicna dela in tako nima poučna in poljudno-znanstvena literatura za mladino pri nas še nikakih zastopnikov ali pisateljev. V tej smeri prednjačijo daleč pred nami Čehi s svojimi mladinskimi enciklopedijami raznih strok ljudskih ved in kulturnega življenja. V izdajah Mladinske matice je izšlo med 40 knjigami nekoliko zelo dobrih in odličnih pravljicnih knjig in slikanic v lepi umetniški obdelavi.

Mladina se je vnela predvsem za napeto pisano T. Selškarja povest »Rudi«, kakor za nekatere spise Fr. Bevka, ki so čisto avtobiografskega značaja. Med publikacijami je tudi nekoliko posrečenih knjig pripovedk in zbirke, ki pa vsebinsko niso prinesle nič novega. Napredek naših pravljicnih spisov se javlja prav za prav le v natančnejši obdelavi starih motivov. Nov in stvaren duh (nasproti malomeščanskim tematom) prinaša v našo mladinsko literaturo v poslednjih letih nadarjeni in socialno misleči beletrist Oskar Hudales s svojimi življenjsko-realistnimi povestmi, n. pr. »Zlo« ali »Postelj gospoda Fibriha« (l. 1936.). Kajti tudi v naši mladinski literaturi je opažati prizadevanje, da bi bila tudi mladinska knjiga življenjsko resnična in ne sme čitateljev oddaljevati od stiske in bede, s katero se bori današnje ljudstvo. Starejša mladinska literatura navadno ni kazala pravega življenja, temveč je delovala le v fantastični pravljici ali v moralističnih tendencah. Tudi svet in problemi odraslih ljudi zanimajo današnjo mladino. Z zanimivimi članki in povestmi za mlajše učence se v publikacijah Mladinske matice dobro uveljavlja znani mladinski pripovednik Jos. Ribičič, ki pozna otroško dušo v njenih najskritejših kotičkih. Tudi B. Magajna, L. Mrzel, Fr. Milčinski in drugi so nam dali mnogo pristransko pisanih mladinskih povesti. Žal da ni možno uvesti še ostalih pisateljev in ilustratorjev mladinskih zbirke. Večina knjig Mladinske matice so izvirni spisi, prevodov je malo, če-

prav bi bili zaželeni dobri prevodi iz tujih literatur (češki, ruski, bolgarski, poljski). Uredništvo propagira v prvi vrsti domačo literarno produkcijo, ki se je z založbo Mladinske matice silno povzdignila.

Če bodo dovoljevale razmere bodočih let, namerava Mladinska matica razširiti svoje udeleževanje tudi v tej smeri, da bi izdajala poleg beletrističnih in pripovednih knjig za domače berivo tudi pripomočke, ki bi služili šolskemu pouku: knjižne zbirke in tekste z raznih kulturnih področij, kakor to delajo že drugi naprednejši narodi. Kajti šola, kot vzgojna ustanova, ne sme človeka odtujevati od celotnega življenja, kot n. pr. od gospodarstva, kulture, tehnike, poljedelstva, zdravstva, higijene in športa, temveč je v njenem interesu, vzbuditi v sodobnem mladem človeku zanimanje in smisel za vse, kar sestavlja naše življenje, ljudski razvoj in napredek. Temu prizadevanju se približuje tudi »Naš rod«, ki prinaša v svojih zvezkih poleg umetniško-literarnega beriva tudi reportažne slike in črtice z raznih področij realnega življenja. Razumljivo je, da je realno-strokovna snov v mladinski literaturi poseben problem umetniške forme. Literarni realizem je geslo naše dobe in sedanjega življenja, kajti noben problem se ne odigrava v brezračnem prostoru, temveč v tesni zvezi z zemljo, zgodovino in okoljem človeka in njegove družbe. Tudi mladinska literatura ne sme poznati strahu pred resnico.

Upam, da sem — ne glede na odmerjeni prostor in samo v bežnih obrisih — pokazal nekoliko glavnih potov in ciljev, ki jih poskušajo doseči novejša slovenska mladinska književnost v okviru delovanja naše Mladinske matice.

H koncu bi poudaril tole:

1. Literarni realizem je geslo naše dobe.
2. Psihologija otroka uči o mejah in možnostih razumevanja zunanje sveta.
3. Primerna umetniška forma budi v mladini razumevanje in ljubezen do knjige. S svojimi vzgojnimi učinki je dobra mladinska literatura v vsakem pogledu enakovredna ostalim vejam ljudske in narodne kulture. V tej smeri se hoče razvijati tudi naša slovenska mladinska knjiga v bodoče.

## Učiteljski pokret

Pavel Prodornik:

„Prosveta“, Haloze in mi

(Naše sodobne narodno-obrambne naloge.)

(Dalje.)

IV.

Obiski v Halozah.

Naše Haloze so gospodarsko zaostale in bedne, brez dobrih cest, brez pravih cest, polne blata, gladi, lakote in pomanjkanja, polne revščine in kulturne primitivnosti.

Polne trpljenja in garanja siromašnih domačinov za drobtinico z razkošne mize tujega gospodarja, ki tu le uživa, ki se tu — kot nekoč grajščak nad slovensko tlačanko — le zabava in izživlja nad viničarskimi dekleti. (Le bežen vpogled v spiske nezakonske dece na okrajnem sodišču v Ptujju bi povedal dovolj jasno, kdo so povzročitelji in očetje tega gorja.)

Prav semkaj najraje zahajajo tujci, da skriti pred nepotrebno kontrolo, v tem mirnem in zapuščenem delu slovenske domovine, ob svoji duhovni in gospodarski nadvladi in ob civilizatorični zaostalosti in gospodarski primitivnosti bednega, odvisnega in zato ponižnega domačina uganjajo svoje alkoholne, šovinistične in seksualne orgije in sanjajo o »večvrednosti« najplemenitejših zastopnikov arijske rase.

Tudi mi zaidemo včasih v Haloze. Ta ali oni »službeno«. Večinoma samo radi razvedrila in romantičnega doživljanja ob »dobri haloški kapljici«. Kvečjemu še kdo radi uživajo svežega zraka in občudovanja naravnih lepote. Trpljenja ljudstva pa nihče ne vidi!

Večkrat pororam v ta del »neodrešene« domovine. Sonce sije, vse dehti in zeleni. Dim, ki se vali iz dimnika gosposke hiše na gričku, valovi v soncu kot dolga, srebrna griva. Skozi široko odprto okno steklene verande veselo doni gramofon:

»Trink', trink', Brüderlein, trink',  
lasse die Sorgen zu Haus'!»

Vse je razigrano in židane volje. Le majhne hišice, raztresene v senci griča, so kot mrtve. Poldan zvoni, a niti iz enega dimnika se ne kadil.

Stopim bliže, a vrata v kočo so zaklenjena. Nikjer živiga bitja. Skozi zaprto, sajasto okence poizkušam razločiti notranjost. Po mizi se sprehajata dve kokoši. Dva zamazana otročička v raztrganih srajčkah na pod mizo segata po kuhanem fižolu. Rano jutraj, pred odhodom na delo, ga je mati nasula — v jamico v ilovnatem podu za celodnevno

ših preporoditeljev umrla. Mi jo moramo zopet poklicati v življenje. (Dr. A. Radič: »Politike nema bez filozofije«.)

Vse to smo napisali z najboljšo voljo, da bi položili prst na našo skelečo narodno rano, da bi prebudili naš glas vesti, da bi na ta način nekaj prispevali k sodobnim nalogam slovenskega učiteljstva in šole. V čem obstajajo te naloge in kakšna je pot, ki nas bo privedla k cilju?

Prvo je študij gospodarskih in družabnih razmer, kajti »... dokler domo naša vas, naš industrijski kraj in naša mesta neraziskani in nedognani, so vsa tozadevna prizadevanja za

preusmeritev in aktivnejše poseganje šole v razvoj našega življenja brezuspešna«. (Martin Mencej: »Slovenska šola in učitelj«.)

Slovenski učitelj, ki je duhovno osamosvojen, ki se je osvobodil meščanske miselnosti in jerobstva obstoječih političnih strank, ki čuti z narodom, ne bo ostal polovičar in ne diletant, tudi ne bo stal apatično ob strani. In končno »... se ta akcija mora razširiti, k njej se morajo priključiti tudi oni, ki do sedaj niso v njej sodelovali, a so pripravljeni za delo, ki v sebi čutijo voljo in zanos, da ustvarjajo na dobri, plemeniti in potrebni stvari.« (Stjepan Kranjčević: »Učiteljstvo i narod«.)

## Splošne vesti

MONOPOLIZACIJA ŠOLSkih KNJIG.

V Učiteljskem tovarišu z dne 10. in 17. februarja smo poročali o akciji, ki so jo organizirali gospodarski krogi in kulturne organizacije proti projektirani uredbi in ureditvi državne tiskarne v Beogradu in projektu uredbe o monopolizaciji šol, knjig in učil. V akciji so sodelovale organizacije tiskarnarjev, knjigarnarjev, grafičnih delavcev, knjigovozov iz Beograda, Zagreba, Ljubljane in Novge Sada ter TIZ društvo Šola in dom, Penklub iz Ljubljane itd., sodelovalo je pa tudi JUU, za katero je podpisal proti projektirani uredbi in monopolizaciji šol, knjig izdano spomenico predsednik tov. Ivan Dimnik. Okrog 60 oseb broječa deputacija, ki jo je vodil predsednik Društva tiskarnarjev iz Ljubljane, g. Maks Hrovatin, je bila v ponedeljek dne 7. februarja zvečer v dvorani Narodne skupščine sprejeta pri ministrih gg. Dimitriju Magaraševiću, Vrbaniću, Cvrkiću in M. Kriku ter obrazložila gospodarsko, socialno in kulturno škodo, ki bi nastala, ako bi se nameravani uredbi uzakonili. Za JUU sta sodelovala v deputaciji predsednik naše sekcije tov. Metod Kumelj in urednik Narodne prosvete tov. Dušan Prica.

Naslednjega dne je deputacija posetila tudi vse poslanske klube v Narodni skupščini. Končno je istega dne uspelo predstavnikom zainteresiranih organizacij, da so bili skrejeti tudi pri predsedniku vlade g. dr. Milanu Stojadinoviću.

Uspeh dosedanjega prizadevanja proti projektu uredbe o državnih tiskarnarjih in monopolizaciji šol, knjig in učil je, da se bo vršila dne 26. februarja t. l. v ministrstvu prosvete mešana anketa, pri kateri bodo sodelovali poleg referentov ministristva tudi predstavniki tiskarnarjev, knjigarnarjev in grafičnih delavcev iz Beograda, Zagreba in Ljubljane, predsedniki gospodarskih organizacij iz Beograda in JUU. Našo organizacijo bo na anketi zastopal predsednik JUU tovariš Dimnik.

POROČILO O SEJI SLOVENSKE ŠOLSKE MATICE DNE 20. FEBRUARJA 1938.

Odbor je končno razpravljal o knjižnem programu za l. 1937. in 1938. Blagajnik je poročal, da smo za l. 1936. plačali ves dolg in da se je doslej javilo 1834 članov. Upa, da se bo iz nekaterih srezov z dijaštvom vred javilo še okrog 200 članov. V tem primeru smemo računati s podporami vred na dohodek 53.902 din. — Tajnik je poročal, da se je g. doc. dr. Bohinjec odločil, da bo napisal raje vso svojo Geografijo Evrope, ki bo obsegala še okrog 300 strani, do konca l. 1938., mesto da bi delil delo v posamezne snopce. Zato bo moglo njegovo delo iziti šele za l. 1938.

Na osnovi teh poročil je sklenil odbor, da izidejo za l. 1937. naslednje knjige: 1. Pedagoški Zbornik, ki bo obsegal 14 pol, 2. Albert Žerjav: Metodika zgodovinskega pouka in 3. prevod Vaclav Prihodove knjige: Ideologija nove didaktike, ki bo obsegala 4 pole. Za l. 1938. pa bodo predvidoma izšle naslednje knjige: 1. Pedagoški Zbornik, 2. dr. Bohinjec: Geografija Evrope in 3. dr. Poljanec: Pedagoška biologija.

Odbor je razpravljal na tej seji zelo podrobno tudi o svojih poverjenikih in sklenil, da bo dobil vsak poverjenik obnem z letošnjimi knjigami nabiralno polo za l. 1938., v katero bo vpisal naročnika takoj, ko mu bo izročil letošnje knjige. Na ta način bi dobil odbor število in imena članov že zelo zgodaj in bi lahko določil naklado novim knjigam. — Odbor je razpravljal tudi o knjižnem načrtu in sklenil, da ga objavi v časopisih. — Glede Zbornika je sklenil odbor, naj prinaša tudi pregled o izišlih pedagoških delih. — Važen je tudi sklep, da naj začne Matica z zbiranjem poročil o njenem delu, s čimer bi ustvarila svojo kroniko.

VAŽNO ZA DOLŽNIKE »POPOTNIKA«

Iz dopisa nekega šolskega upravitelja smo izvedeli, da dobivajo nekatere šole, ki dolgujejo na naročnini »Popotnika«, zneske, poslana na ta račun, vrnjena s pripombo »likvidirani«. Ker se šole s tem zavajajo v zmotno, češ da je dolg na »Popotniku« že poravnat, opozarjamo vsa šolska upraviteljstva, da smo prejšnji čekovni račun št. 11.197 opustili ter prenesli na št. 11.153. Prosimo torej, da se izvrše vsa nakazila potom št. 11.153, sicer jih čekovni urad vrne s pripombo »likvidirani«, kar se nanaša pa na prejšnjo številko čekovnega računa in ne na dolg pri »Popotniku«. Taka nakazila ne dosežejo namreč naše uprave.

— Važen odlok. Kraljevska banska uprava je izdala dne 19. nov. 1937., IV. No. 20391/1, navodilo o pravilni rabi izrazov **oddelek in razred**. Oddelek je skupina učencev, ki jih poučuje en učitelj. V oddelku je lahko eden, dva, tri ali več razredov, prej šolska leta. Oddelek je tedaj to, kar je bil po prejšnjem imenovanju razred, razredi pa so šolska leta. — Po predpisih zakona nimamo več eno-, dvo-, tri- itd. razrednic, ampak nerazdeljene in razdeljene šole. Nerazdeljene šole so vse bivše enorazrednice, **razdeljene** z dvema, tremi, s štirimi itd. oddelki pa bivše dvo-, tri-, štiri- itd. razrednice. Ker pa mora biti na vsaki šoli osnovna (1—4 leta) in višja ljudska šola (5—8 let), mora biti na vsaki šoli določeno koliko je oddelkov osnovne in koliko višje ljudske šole. N. pr. razdeljena šola s 3 oddelki ima 2 oddelka osnovne in 1 oddelk višje ljudske šole. Ali: razdeljena šola s 5 oddelki ima 3 oddelke osnovne in 2 oddelka višje ljudske šole. Koliko je v vsakem oddelku razredov (šolskih let), je odvisno od števila oddelkov, otrok in velikosti učilnic itd. — Da se novi izrazi prej udomačijo tudi med narodom, je založila Učiteljska tiskarna tablice za označbo učilnic, v katerih poučujejo posamezne oddelke osnovnih ali višjih ljudskih šol. Vsaki tablici so dodane tudi številke za označbo razredov, ki so v poedinih oddelkih. — Pri naročanju tablic sporočite samo to, koliko oddelkov ima osnovna in koliko oddelkov višja ljudska šola. Vzporednice štejejo za oddelke.

— Podporno društvo državnih in banovinskih uslužbencev dravske banovine ima svoj 8. redni občni zbor v nedeljo, 27. marca 1938., ob 9. uri jutraj v sejni dvorani Mestnega poglavarstva v Ljubljani. — Dnevni red: 1. Konstituiranje občnega zbora. 2. Poročilo odbora. 3. Poročilo pregledovalcev računov. 4. Dopolnilne volitve. 5. Predlogi odbora. 6. Predlogi članstva. 7. Slučajnosti. — Ob nesklepčnosti bo pol ure pozneje ravno tam z istim dnevnim redom nov občni zbor, ki bo sklepai veljavno ne glede na število prisotnih članov.

— Tov. predsedniki. Ze v jeseni so prešla vsa sreska društva brošuro o skladatelju in tovarišu E. Adamiču — za ceno 5 din izvod, ki jo je napisal naš tovariš Mahkota Milan. — Ker je vprav sr. dr. Laško prejelo le še malo naplačil in mora kriti tiskarske obveznosti pri Učiteljski tiskarni! — prosimo, da nakažete čimprej izkupiček. Ocene o knjižici, ki jih je prineslo: Jutro, Slov. narod, Slovenec in Učiteljski tovariš, pričajo, da je delo vredno 5 din, posebno je še zanimanja do »opisanega« in do »pisca«.

— »Zvončkova« druga (februarska) številka s pestro, zanimivo vsebino in mnogimi lepimi ilustracijami je izšla. Letna naročnina 30 din. Naroča se pri upravi »Zvončka«, Ljubljana, Krakovski nasip 22, ali pa v Učiteljski tiskarni v Ljubljani.

## Učiteljska tiskarna

Kdor učitelj — ta zadržnik Učiteljske tiskarne. Dobrodošel je vsak delež, veliko važnejše pa je sodelovanje!

—t »Zvončkove« dolgove izterjava Učiteljska tiskarna. — Naročnino za leto 1938. sprejema nova uprava »Zvončka«, Krakovski nasip 2.

—t Pisemski papir za otroke, s krasnimi slikami, v ličnih škaticah, po 13 din. — Po izredno nizki ceni navaden črtan pisemski papir v mapah za otroke din 2,—.

—t Učenci, ki gredo jeseni v srednje in meščanske šole, naj si takoj naroče: Dr. Kozina: »Slovnica in računski snov za sprejemni izpit v srednje šole«. Din 10,—.

—t Vizitke naročite pri Učiteljski tiskarni v Ljubljani. Tu dobite tudi vse vrste pisemskega papirja, razglednice, mladinske in druge knjige po izredno znižanih cenah, vsakovrstni pisarniški pribor itd.

—t Pomlad se bliža. Naročite herbarije, da boste lahko začeli z zbiranjem cvetic.

—t Slovenski metuljar — din 6,— in vse potrebščine za zbiranje hroščev in metuljev dobite v Knjižarni Učiteljske tiskarne.

—t Dobili smo pismo iz Ljubljane z nečistljivim podpisom, zato piscu ne moremo odgovoriti. — Prosimo ga tem potom, da se zglaš v pisarni pri predsedniku, dobil bo točna pojasnila.